

สรุปสถานการณ์ส่งออกไทยไปรัสเซีย 5 เดือนแรก ปี 2565

นับตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ได้เกิดสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย-ยูเครน โดยรัสเซียได้เปิดปฏิบัติการพิเศษทางทหารกับยูเครนและต่อมากลุ่มประเทศตะวันตกและพันธมิตรที่สนับสนุนยูเครนได้ตอบโต้รัสเซียอย่างต่อเนื่องด้วยมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจอย่างเข้มข้นและรอบด้านเพื่อหวังกดดันระบบการเงินและการค้าระหว่างประเทศของรัสเซีย ซึ่งก็ส่งผลให้เกิดความปั่นป่วนทางเศรษฐกิจต่อรัสเซียตั้งแต่เดือนมีนาคมเป็นต้นมา โดยรัสเซียต้องตกเป็นฝ่ายตั้งรับและพยายามหามาตรการมาช่วยพยุงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศ จึงส่งผลให้การส่งออกของไทยไปยังตลาดรัสเซียได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงนับตั้งแต่เดือนในมีนาคมอย่างต่อเนื่อง โดยในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2565 มีมูลค่าเพียง **25.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ** เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา **ลดลงร้อยละ -64.98** ขณะนี้ไทยมีมูลค่าการส่งออกไปยังรัสเซียสะสมในช่วง 5 เดือนแรก **250.13 ล้านดอลลาร์สหรัฐ** **หดตัวร้อยละ -31.99**

ตารางแสดงมูลค่าการส่งออกสินค้า 10 อันดับแรก เดือนพฤษภาคม 2565

	ประเภทสินค้า	มูลค่า (ล้าน USD)	Δ %	สัดส่วน %
1	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่องจักรกล	4.1	-38.73	15.95
2	ผลิตภัณฑ์ยาง	3.9	-41.95	15.07
3	เม็ดพลาสติก	2.9	-44.95	11.28
4	ผลไม้กระป๋องและแปรรูป	2.1	-43.01	7.97
5	อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป	1.7	23.11	6.65
6	ยางพารา	1.6	-44.23	6.11
7	ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	1.4	382.78	5.27
8	รองเท้าและชิ้นส่วน	1.1	-41.39	4.43
9	น้ำมันสำเร็จรูป	0.9	7.84	3.56
10	เครื่องมือแพทย์และอุปกรณ์	0.9	185.50	3.37
	รวม 10 อันดับแรก	20.5	-31.30	79.66
	อื่นๆ	5.2	-88.00	20.34
	รวม	25.7	-64.98	100.00

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

ในเดือนพฤษภาคม 2565 สินค้าส่งออก 10 อันดับแรกของไทย มีสัดส่วนร้อยละ 79.66 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด มีอัตราหดตัวร้อยละ **-31.30** โดย **รถยนต์ อุปกรณ์ และส่วนประกอบ** ที่เคยเป็นหมวดที่ครองสัดส่วนมูลค่าสูงสุดอันดับหนึ่งมาโดยตลอดได้ตกไปอยู่อันดับที่ 26 ของเดือนนี้ หดตัวร้อยละ **-99.76** โดยรถยนต์ทุกประเภทไม่ปรากฏมูลค่าการส่งออกเหลืออยู่เลย เหลือเพียงส่วนประกอบและอุปกรณ์รถยนต์เล็กน้อยคิดเป็นมูลค่าเพียง 0.1 ล้านดอลลาร์สหรัฐเท่านั้น

จำนวน 6 ใน 10 อันดับแรกของสินค้าไทยที่ส่งไปรัสเซียในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2565 มีอัตราการขยายตัวในแดนลบในอัตราสูงเมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันในปีที่ผ่านมา โดย 4 หมวดสินค้าที่มีอัตราการขยายตัวเป็นบวกมีส่วนการส่งออกค่อนข้างต่ำ ได้แก่ **อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง น้ำมันสำเร็จรูป และเครื่องมือแพทย์และอุปกรณ์** ทั้งนี้ อุปสรรคสำคัญของการส่งออกในช่วงนี้คือมาตรการคว่ำบาตรที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งระหว่างประเทศและโลจิสติกส์

ตารางแสดงโครงสร้างการส่งออกสินค้าไทยไปยังรัสเซีย ช่วง 5 เดือนแรก ปี 2565

	ประเภทสินค้า	มูลค่า (ล้าน USD)	Δ %	สัดส่วน %
1	สินค้าเกษตรกรรม (กลีกรวม,ปศุสัตว์,ประมง)	18.31	-34.52	7.32
2	สินค้าอุตสาหกรรมการเกษตร	31.17	-22.18	12.46
3	สินค้าอุตสาหกรรม	194.19	-33.66	77.63
4	สินค้าแร่และเชื้อเพลิง	6.47	-8.27	2.59
	รวม	250.13	-31.99	100.00

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

หากพิจารณาโครงสร้างสินค้าส่งออกจากไทยไปยังตลาดรัสเซียในช่วง 5 เดือนแรก ปี พ.ศ. 2565 พบว่าทุกกลุ่มประเภทสินค้ามีอัตราการขยายตัวในแดนลบทั้งสิ้น โดยมี **กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม** เป็นกลุ่มสินค้าหลักที่ครองส่วนแบ่งการส่งออกจากไทยทั้งหมดประมาณร้อยละ 78 ในส่วนนี้กระจายออกเป็นหมวดรถยนต์ อุปกรณ์ และส่วนประกอบเป็นสินค้าหลัก (สัดส่วนร้อยละ 29.40 ของการส่งออกทั้งหมดของไทยไปรัสเซีย) ตามมาด้วยผลิตภัณฑ์ยาง (ร้อยละ 12.75) เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่องจักรกล (ร้อยละ 5.81) เม็ดพลาสติก (ร้อยละ 5.52) แผงสวิทช์และแผงควบคุมกระแสไฟฟ้า (ร้อยละ 3.04) และเครื่องปรับอากาศและส่วนประกอบ (ร้อยละ 2.97) กลุ่มรองลงมาเป็น **กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมการเกษตร** สัดส่วนรวมร้อยละ 12.46 ที่มีผลไม้กระป๋องและแปรรูป (ร้อยละ 4.11) เป็นสินค้านำ ตามมาด้วยอาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป (ร้อยละ 3.25) ถัดไปเป็น **กลุ่มสินค้าเกษตรกรรม** มีสัดส่วนร้อยละ 7.32 แบ่งเป็นกลุ่มสินค้ากลีกรวม (ร้อยละ 6.20) ประกอบด้วยยางพารา (ร้อยละ 2.54) ผลไม้สด แช่เย็น แช่แข็ง และแห้ง (ร้อยละ 1) และข้าว (ร้อยละ 0.80) ที่เป็นสินค้าหลัก รวมทั้งกลุ่มสินค้าประมง (ร้อยละ 1.12) ที่มีปลา (ร้อยละ 0.81) เป็นสินค้าหลัก

ตารางแสดงสรุปมูลค่าการส่งออกสินค้า 10 อันดับแรก ช่วง 5 เดือนแรก ปี 2565

	ประเภทสินค้า	มูลค่า (ล้าน USD)	Δ %	สัดส่วน %
1	รถยนต์ อุปกรณ์ และส่วนประกอบ	73.54	-34.16	29.40
2	ผลิตภัณฑ์ยาง	31.89	-11.78	12.75
3	เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่องจักรกล	14.52	-35.53	5.81
4	เม็ดพลาสติก	13.82	5.52	5.52
5	ผลไม้กระป๋องและแปรรูป	10.28	-35.95	4.11
6	อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป	8.13	-13.01	3.25
7	แผงสวิทช์และแผงควบคุมกระแสไฟฟ้า	7.61	-31.35	3.04
8	เครื่องปรับอากาศและส่วนประกอบ	7.42	-63.35	2.97

9	น้ำมันสำเร็จรูป	6.46	-7.95	2.58
10	ยางพารา	6.35	-50.77	2.54
	รวม 10 อันดับแรก	180.02	-30.82	71.97
	อื่นๆ	70.11	-34.82	28.03
	รวม	250.13	-31.99	100.00

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์ โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร

นับจากวิกฤตยูเครนที่รัสเซียได้เริ่มปฏิบัติการพิเศษทางทหารในยูเครนในช่วงปลายเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา ทำให้มูลค่าการส่งออกของไทยไปยังรัสเซียในเดือนมีนาคมหดตัวลงอย่างรุนแรงถึงร้อยละ -73 ต่อเนื่องมาในเดือนเมษายน -77 และเดือนพฤษภาคม -65 ซึ่งคาดว่าภาวะวิกฤตนี้จะยืดเยื้อและยังไม่ที่ท่าว่าจะคลี่คลายลงในอนาคตอันใกล้

สินค้าหลักทุกหมวดล้วนได้รับผลกระทบไม่มากนักน้อยกว่าปัจจัยการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจ ระบบการโอนเงินระหว่างประเทศ ความผันผวนของอัตราแลกเปลี่ยน การเข้าถึงเงินสกุลหลัก การขาดแคลนชิ้นส่วนในระบบห่วงโซ่อุปทาน และที่สำคัญที่สุดคือระบบการขนส่งและโลจิสติกส์ที่จำกัดและไม่มีความแน่นอน

สถานการณ์การส่งออกของไทยไปยังตลาดรัสเซีย

จากมาตรการคว่ำบาตรทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ของกลุ่มประเทศตะวันตกและพันธมิตรที่มีต่อรัสเซียอันเนื่องมาจากการปฏิบัติการพิเศษทางทหารของรัสเซียในยูเครน โดยมาตรการคว่ำบาตรมุ่งเป้าไปที่ระบบการเงินและการค้าระหว่างประเทศซึ่งหวังว่าจะกดดันให้เกิดความระส่ำระสายในภาคเศรษฐกิจของรัสเซียจนมีผลกับความมั่นคงของรัฐบาล

ขณะนี้เวลาผ่านไปสี่เดือน มาตรการคว่ำบาตรฯ เหล่านั้นยังไม่สามารถทำลายเศรษฐกิจของรัสเซียในภาพรวมได้ อย่างเป็นทางการที่คาดหวัง โดยรัสเซียยังคงสามารถขายพลังงานและสินค้าโภคภัณฑ์ได้ในราคาที่สูงแถมยังมีอำนาจต่อรองเหนือกว่าสหภาพยุโรปที่จำเป็นต้องอาศัยพลังงานของรัสเซียจนสามารถกำหนดให้ประเทศที่ไม่เป็นมิตรต้องชำระค่าพลังงานเป็นเงินสกุลรูเบิลได้ อีกทั้งรัสเซียยังสามารถหามาตรการอื่น ๆ รับมือเพื่อพยุงค่าเงินรูเบิลไว้ได้อย่างน่าพอใจแม้ว่าจะถูกแซ่แข่งเงินสำรองระหว่างประเทศที่อยู่ภายนอกประเทศไม่ต่ำกว่า 3 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ ส่วนผลกระทบทั่วไปเท่าที่สังเกตได้ชัดเจนคือเกิดภาวะเงินเฟ้อและการขาดแคลนสินค้าบางอย่างที่รัสเซียไม่สามารถนำเข้าได้เหมือนเดิม

นอกจากจะไม่สามารถสกัดเศรษฐกิจของรัสเซียได้อย่างที่ตั้งใจแล้ว ฝั่งประเทศที่เป็นคู่ขัดแย้งกับรัสเซียกลับต้องประสบกับปัญหาทางด้านเศรษฐกิจเสียเอง ไม่ว่าจะเป็นราคาค่าพลังงานที่แพงขึ้น ภาวะเงินเฟ้อ ขาดแคลนอาหารและปุ๋ยในการเพาะปลูก และการหาแหล่งขุดเซย์ด้านพลังงาน เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเนื่องเป็นวงกว้างไปทั่วโลก

อย่างไรก็ตาม ด้วยมาตรการคว่ำบาตรฯ จำนวนมหาศาลและยังมีทะเยอเพิ่มเติมออกอย่างต่อเนื่อง ทำให้รัสเซียต้องได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้โดยเฉพาะในระยะยาว เช่น ธุรกิจของต่างชาติที่ถอนตัวออกจากรัสเซีย การขาดแคลนอุปกรณ์และชิ้นส่วนของยานยนต์และระบบการผลิต และการขาดเงินลงทุนและเทคโนโลยีจากต่างประเทศ เป็นต้น

ในส่วนของการค้าไทยกับรัสเซียมีมูลค่าไม่มากนัก หมวดสินค้าอุตสาหกรรมหลักที่ไทยส่งออกไปรัสเซียคือ รถยนต์ อุปกรณ์ และส่วนประกอบ ที่มีสัดส่วนการส่งออกสูงถึงร้อยละ 30 ซึ่งหากรวมเอายางรถยนต์และเครื่องยนต์สันดาปภายในแบบลูกสูบและส่วนประกอบเข้าไปด้วยแล้ว ก็จะทำให้มีสัดส่วนรวมถึงร้อยละ 40 ของการส่งออกของไทยทั้งหมด

ในสถานการณ์ความขัดแย้งรัสเซีย-ยูเครนครั้งนี้ ญีปุ่นก็ได้ร่วมเป็นพันธมิตรที่แนบแน่นกับกลุ่มประเทศตะวันตกที่ได้ ออกมาตรการคว่ำบาตรฯ ต่อรัสเซียและได้ถูกรัสเซียขึ้นบัญชีว่าเป็นประเทศที่ไม่เป็นมิตร ด้วยเหตุนี้ญีปุ่นจึงได้ลดความสัมพันธ์ระหว่างกันกับรัสเซียในหลายมิติรวมทั้งการค้าและการลงทุน โดยโรงงานประกอบรถยนต์ญี่ปุ่นได้หยุดการผลิตในรัสเซียชั่วคราวด้วยการอ้างการขาดแคลนชิ้นส่วน เช่นเดียวกับรถยนต์ญี่ปุ่นที่ประกอบในประเทศไทยก็ได้ระงับการส่งออกไปยังรัสเซียโดยสิ้นเชิง ดังนั้น มูลค่าการส่งออกรวมของไทยไปยังรัสเซียในปี พ.ศ. 2565 จะหดตัวลงอย่างรุนแรง

สำหรับสินค้าอื่น ๆ ที่ไทยส่งออกไปยังรัสเซีย ได้แก่ผลิตภัณฑ์ยาง เครื่องปรับอากาศและส่วนประกอบ ยางพารา และอาหาร ซึ่งมีประเด็นปัญหาสำคัญที่สุดในขณะนี้คือการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศที่มีผลมาจากมาตรการคว่ำบาตรฯ ซ้ำเติมปัญหาความปั่นป่วนด้านโลจิสติกส์ทั่วโลกในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยเฉพาะกรณีที่ยาสายการบินหลักและท่าเรือสำคัญในยุโรปงดการให้บริการสินค้าเข้า-ออกรัสเซีย รวมทั้งการตรวจค้นสินค้าอย่างเข้มข้นของศุลกากรในยุโรปก่อให้เกิดตู้สินค้าตกค้างที่ท่าเรือในยุโรปจำนวนมาก ซึ่งเส้นทางการขนส่งหลักทางทะเลของสินค้าไทยมักใช้เส้นทางผ่านยุโรปไปยังท่าเรือเมืองเซนต์ปีเตอส์เบิร์กจึงได้รับผลกระทบอย่างเต็มที่ เหลือเพียงท่าเรือเมืองวลาดิวอสตอคในตะวันออกไกลของรัสเซียที่จำเป็นต้องขนส่งต่อจากท่าเรือโดยทางรางไปยังฝั่งตะวันตกที่เป็นที่ตั้งของเมืองเศรษฐกิจอีกทอดหนึ่ง ซึ่งขีดความสามารถขนส่งทางรางมีจำกัดไม่เพียงพอต่อความต้องการในปัจจุบันและมีต้นทุนการขนส่งสูงกว่าทางเรือ

ส่วนการขนส่งสินค้าทางอากาศก็เป็นไปอย่างจำกัด เนื่องจากการปิดน่านฟ้าระหว่างระหว่างรัสเซียกับประเทศที่ไม่เป็นมิตร รวมทั้งสายการบินพาณิชย์ของรัสเซียก็ต้องหยุดปฏิบัติการบินระยะไกลจากสาเหตุที่ธุรกิจให้เช่าเครื่องบินในยุโรปยกเลิกสัญญาเช่าและบริษัทเครื่องบินกึ่งการให้บริการด้านเทคนิคและจัดหาอะไหล่ให้แก่รัสเซีย จึงเหลือสายการบินต่างชาติเพียงไม่กี่สายที่ยังให้บริการระหว่างไทยกับรัสเซียโดยต้องมีการแวะเปลี่ยนเครื่องในประเทศที่สาม โดยมีการปรับราคาค่าโดยสารและค่าขนส่งสินค้าขึ้นแพงขึ้นกว่าเดิมมาก ด้วยเหตุนี้จึงเห็นควรให้ผู้ส่งออกไทยพิจารณาปรับคำสั่งซื้อสินค้าจากรัสเซียอย่างระมัดระวังโดยเฉพาะสินค้าที่มีความอ่อนไหวเกี่ยวกับระยะเวลาการส่งมอบหรือมีอายุสินค้าเพื่อวางจำหน่ายสั้น

อนึ่ง จากการสำรวจสินค้าในตลาดค้าปลีกในกรุงมอสโก พบว่ากลุ่มสินค้าอาหารจากเอเชียบางรายการเริ่มขาดตลาดและมีการปรับราคาจำหน่ายเพิ่มขึ้นกว่าเดิม 2 – 3 เท่าตัว ท่ามกลางภาวะเงินเฟ้อสูงเกือบร้อยละ 20 ทั้งนี้ด้วยเหตุที่สินค้าอาหารไทยเป็นสินค้าทางเลือก มิใช่สินค้าอาหารหลักของชาวรัสเซีย จึงคาดว่าความต้องการสินค้าอาหารจากไทยทุกประเภทจะปรับตัวลดลงมากในปี

ในขั้นนี้ หากสถานการณ์ที่ไม่ปกติยืดเยื้อออกไปและอุปสรรคการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศไม่บรรเทาลง คาดว่ามูลค่าการส่งออกของไทยไปยังตลาดรัสเซียในปี พ.ศ. 2565 จะปรับตัวลดลงประมาณร้อยละ -55